

ПРОГРАМА
розвитку кафедри цитології, гістології та репродуктивної медицини
ННЦ «Інститут біології та медицини»
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
на 2021-2026 навчальні роки

1. Основні положення

На сьогоднішній день значення клітини як елементарної структурної та функціональної одиниці живого, як центру біохімічних реакцій, що відбуваються в організмі, та носія матеріальної основи спадковості робить цитологію та гістологію одними з найважливіших напрямів сучасної біології.

Прогрес у будь-якій галузі науки суттєво змінює її проблематику, ставить перед нею нові завдання. Успіхи у вивченні клітини та тканин різко розширюють коло питань, на вирішення яких направлені зусилля сучасних цитологів та гістологів. Увагу науковців сьогодні прикуто до таких сфер, як ультратонка будова клітини й клітинних органел і регуляція фізіологічної та біохімічної активності клітин та тканин. Величезний інтерес викликають проблеми, пов'язані з механізмами клітинного сигналіngu, регуляції клітинної спадковості, клітинної та тканинної пластичності. Практичного значення, недооцінити яке неможливо, набувають питання патогенезу на рівні клітини та тканини. Останнім часом на передові позиції прикладної біології вийшли питання репродуктивної біології та медицини. Цитологія, гістологія, репродуктивна біологія і медицина та споріднені напрямки наукових досліджень сьогодні вважаються одними з найбільш актуальних та перспективних в галузі природничих наук, не в останню чергу через свою практичну, прикладну спрямованість.

Кафедра цитології, гістології та репродуктивної медицини заснована в Київському університеті в 1868 році як кафедра гістології, ембріології та порівняльної анатомії. З цього часу вона є головним центром у країні з підготовки висококваліфікованих фахівців цитологів, гістологів та ембріологів, здатних успішно працювати у сфері наукових досліджень (науково-дослідних установах НАН України, НМАН України, НААН України), а також у галузях освіти (закладах вищої освіти), медицини (діагностичних лабораторіях медичних установ, клініках репродуктивної медицини, криміналістичних центрах), підприємствах біотехнологічного та фармакологічного виробництва різної форми власності та підпорядкування, підприємствах екологічного профілю тощо.

Головним завданням кафедри є підготовка висококваліфікованих фахівців, здатних розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі біологічних наук і на межі предметних галузей, що передбачає проведення досліджень та / або здійснення інновацій в галузі цитології, гістології та репродуктивної біології / медицини.

Сучасний стан та перспективи розвитку кафедри цитології, гістології та

репродуктивної медицини відповідають положенням Статуту Університету та Стратегічному плану розвитку Університету на період 2018-2025 року, Стратегічному плану розвитку ННЦ «Інститут біології та медицини» на період 2018-2025 року.

Основну увагу на кафедрі приділено якості навчальної та навчально-методичної роботи та органічному поєднанню освітньої діяльності з сучасними науковими дослідженнями. На даний момент освітні та наукові здобутки кафедри добре відомі як в Україні, так і за кордоном: у США, Швейцарії, Німеччині, Словаччині, Австрії, Польщі тощо. Вагомим сегментом роботи кафедри є розбудова унікального на теренах України напрямку підготовки здобувачів освіти «Репродуктивна біологія».

Підготовка нових та оновлення діючих програм навчальних дисциплін поєднується з активною імплементацією передового освітнього/навчального досвіду передових закладів вищої освіти світу в практику роботи кафедри, з науковими дослідженнями співробітників кафедри, аспірантів та студентів з урахуванням наявного досвіду співпраці кафедри з провідними освітніми і науковими установами України та світу та впровадження їхніх результатів у навчальний процес. Це дозволяє здобувачам освіти свідомо вибудовувати свою індивідуальну освітню траєкторію з урахуванням очікуваних результатів та перспектив працевлаштування, а випускникам кафедри – мати ефективний кар'єрний старт та бути конкурентоспроможними як на вітчизняному, так і на міжнародному ринку праці. Ефективність роботи кафедри у цьому напрямку засвідчує не лише участь співробітників кафедри, аспірантів та здобувачів освіти у профільних міжнародних конференціях наукової сфери та сфери виробництва, але й попит на випускників, що отримали підготовку за напрямом підготовки, що забезпечується кафедрою.

З метою забезпечення надання якісних освітніх послуг, сприяння підвищення ефективності інтеграції випускників у професійну діяльність кафедра приділяє особливу увагу підготовці кадрів вищої кваліфікації та залучення до освітнього та освітньо-наукового процесу знаних фахівців цитологів / гістологів/ репродуктологів – представників установ НАН України, НМАН України, діагностичних лабораторій медичних установ, клінік репродуктивної медицини, криміналістичних центрів тощо.

Кафедра цитології, гістології та репродуктивної медицини здійснює освітню діяльність за наступними освітніми програмами:

ОП «Біологія» ОР «Бакалавр» (денна форма навчання, мова навчання українська), ОП «Біологія» ОР «Бакалавр» (денна форма навчання, мова навчання російська), ОП «Біологія» ОР «Бакалавр» (заочна форма навчання), ОП «Біологія» ОР «Магістр» (денна форма навчання), ОП «Біологія» ОР «Магістр» (заочна форма навчання), ОП «Біологія» ОР «Доктор філософії» (денна/заочна форма навчання), ОП «Біотехнологія» ОР «Бакалавр», ОП «Лабораторна діагностика» ОР «Бакалавр», ОП «Медицина» ОР «Магістр» (мова навчання українська); ОП «Медицина» ОР «Магістр» (мова навчання англійська);

Науково-педагогічні працівники кафедри цитології, гістології та репродуктивної медицини викладають обов'язкові навчальні дисципліни «Загальна цитологія», «Гістологія», «Біологія індивідуального розвитку», «Теорія еволюції», «Общая цитология», «Гистология», «Биология индивидуального развития», «Теория эволюции», «Біологія клітин», «Цитологія, гістологія та ембріологія» та більше 80-и вибіркових навчальних дисциплін для здобувачів освіти за всіма освітніми програмами денної та заочної форми навчання.

2. Основні напрями роботи кафедри

Розвиток кафедри цитології, гістології та репродуктивної медицини тісно пов'язаний із основними напрямками Стратегічного плану розвитку ННЦ «Інститут біології та медицини» на період 2018-2025 н.р. з урахуванням Оперативного плану розвитку ННЦ «Інститут біології та медицини» на період 2019-2020 н.р..

Пріоритетними напрямками роботи кафедри є: навчальна, навчально-методична та науково-дослідна робота, впровадження результатів науково-дослідної роботи в освітній процес, навчально-виховна робота зі студентами, підтримка та розвиток міжвузівських і міжнародних освітніх, наукових і інформаційних зв'язків, поглиблення наукової співпраці з установами НАН України, МОЗ України, НМАН України та НААН України тощо, залучення провідних науковців профільних установ НАН України, МОЗ України, НМАН України та НААН України до процедур реалізації освітньої діяльності, участь у міжнародних проектах, розвиток власних проектів.

Програма розвитку кафедри базується на взаємопов'язаних стратегіях, що визначають її базові принципи та мету, напрями діяльності, принципи організації й методи вирішення конкретних навчальних, наукових та навчально-методичних завдань. Зокрема:

- моніторинг потреб ринку праці;
- участь у процедурах моніторингу та перегляду освітніх програм, до здійснення освітньої діяльності за якими залучені співробітники кафедри;
- сприяння впровадженню та удосконаленню новітніх форм і методів організації навчального процесу;
- подальший розвиток цитологічного, гістологічного та репродуктологічного вектору освітньої діяльності кафедри;
- розробка нових та оптимізація діючих програм навчальних дисциплін за всіма напрямками освітньої діяльності кафедри з активним залученням до цього процесу фахівців цитологів / гістологів/ репродуктологів – практиків;
- удосконалення маркетингової і професійно-орієнтаційної роботи на різних рівнях;
- поєднання навчальної та навчально-методичної роботи з науково-дослідною роботою, впровадження результатів наукових досліджень у навчальний процес;

- активне формування, оновлення та оптимізація представлення бази науково-методичної літератури для забезпечення освітнього процесу, зокрема для навчальних дисциплін, до викладання яких залучені науково-педагогічні працівники кафедри;
- забезпечення викладання здобувачам освіти з України окремих навчальних компонентів англійською мовою;
- підвищення рівня ефективності та якості інформаційного забезпечення освітнього процесу в сегменті зони відповідальності кафедри; створення сучасного інформаційного середовища, участь у процедурах забезпечення інформаційного супроводу здобувачів освіти;
- підвищення ефективності співпраці з державними та приватними установами з активним залученням їхніх представників до процедур здійснення освітньої діяльності як у сегменті зони відповідальності кафедри цитології, гістології та репродуктивної медицини, так і в ННЦ «Інститут біології та медицини» у цілому, розвиток зв'язків із організаціями, що є потенційними працедавцями, використання їхніх ресурсів для забезпечення освітнього процесу.
- піднесення авторитету Київського університету імені Тараса Шевченка у міжнародному освітньо-науковому просторі за рахунок розвитку міжнародних освітніх і наукових зв'язків, публікації результатів наукової діяльності у рейтингових фахових наукових виданнях.

3. Навчальна та навчально-методична робота

Науково-методична робота є невід'ємною, важливою складовою освітньої діяльності і здійснюється у напрямку контролю якості науково-методичного забезпечення освітнього процесу, вдосконалення, пошуку та розробки нових методів й алгоритмів організації освітнього процесу, а також контрольних заходів перевірки та порядку оцінювання знань студентів. Основними напрямками науково-методичної діяльності кафедри є:

- Розробка і вдосконалення навчальної та навчально-методичної документальної бази забезпечення освітньої діяльності;
- розробка нових та оновлення існуючих підручників, навчальних посібників, навчально-методичних розробок (у тому числі англійською мовою) для якісного забезпечення навчального процесу за дисциплінами, до викладання яких залучені науково-педагогічні працівники кафедри;
- розробка нових та оновлення діючих програм навчальних дисциплін (за всіма освітніми програмами, до освітньої діяльності за якими залучені науково-педагогічні працівники кафедри) з урахуванням світових наукових, освітньо-наукових та навчальних трендів та потреб вітчизняного та міжнародного ринку праці;
- підвищення якості викладання навчальних дисциплін, до викладання яких залучені науково-педагогічні працівники кафедри, шляхом впровадження сучасних форм і

методів організації навчального процесу, новітніх навчальних технологій, зокрема комп'ютерних, дистанційних та особистісно-орієнтованих; оптимізація структури зазначених дисциплін в розрізі співвідношення теоретичної та практичної підготовки; запровадження викладання окремих дисциплін англійською мовою;

- удосконалення засобів діагностики якості результатів навчання студентів;
- участь у програмах академічної мобільності; обміну досвідом провідних університетів світу в тому числі й у викладанні профільних навчальних дисциплін;
- підтримка та розширення баз виробничої практики для забезпечення якісної та ефективної практичної підготовки здобувачів освіти, зокрема для виконання програм виробничих практик, курсових та випускних кваліфікаційних робіт здобувачів освіти;
- підвищення якості організації та ефективності навчальної та виробничих практик здобувачів освіти, що спеціалізуються на кафедрі, у тому числі шляхом оформлення договорів з профільними промисловими підприємствами та установами;
- участь у процедурах акредитації освітніх програм, до здійснення освітньої діяльності за якими залучені науково-педагогічні працівники кафедри;
- залучення до освітнього процесу провідних вітчизняних та зарубіжних науковців, визнаних фахівців-практиків.

4. Наукова робота та міжнародні зв'язки

Наукові дослідження мають важливе значення для формування та розвитку в закладах вищої освіти наукових шкіл. Наукова діяльність є обов'язковою складовою освітнього процесу. Проведення наукових досліджень є основним механізмом ефективного забезпечення сучасного світового рівня викладання навчальних дисциплін, набуття фахових компетентностей випускниками. Залучення здобувачів освіти до наукового процесу дозволяє у форматі здійснення практичної наукової діяльності передавати їм знання, навички та вміння безпосередньо від наставника.

Здійснення наукової діяльності науково-педагогічних працівників кафедри буде проводитись у відповідності до Закону України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки», № 2519-VI від 09.09.2010, № 1162-IX від 29.01.2021 зі змінами, де, зокрема, вказано «Визначити пріоритетними напрямками розвитку науки і техніки ...: 1) фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави; 2) інформаційні та комунікаційні технології; 3) енергетика та енергоефективність; 4) раціональне природокористування; 5) науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань; 6) нові речовини і матеріали», Стратегічному плану розвитку Університету на період 2018-2025 року, Стратегічному плану розвитку ННЦ «Інститут біології та медицини» на період 2018-2025 року. Зокрема планується:

- формувати тематику наукових досліджень відповідно до актуальних напрямків розвитку фундаментальної та прикладної науки, потреб безпеки, обороноздатності і ефективного соціально-економічного розвитку України;
- інтенсифікувати участь у конкурсах науково-дослідних проектів і грантів МОН України, НАН України, інших установ державної та приватної форм власності;
- інтенсифікувати участь у конкурсах міжнародних проектів з метою проведення спільних наукових досліджень та реалізації навчальних програм з провідними науковими та навчальними центрами світу;
- спрямовувати роботу науково-педагогічних працівників кафедри на публікацію результатів наукових досліджень у високореєтингових фахових українських та зарубіжних наукових виданнях;
- покращувати системи моніторингу академічної доброчесності виконання дисертаційних робіт та наукових із застосуванням сучасних інформаційних технологій технічної перевірки та аналізу тексту на ймовірність некоректних текстових запозичень;
- залучати науково-педагогічних працівників та здобувачів освіти кафедри до участі у міжнародних фахових наукових конференціях та школах;
- посилити наукову співпрацю з науковими установами НАН України, МОЗ та НМАН України, НААН України та науковими профільними центрами світу;
- сприяти оновленню існуючого науково-технічного обладнання;
- забезпечувати підвищення якості науково-дослідної роботи кафедри шляхом відновлення регулярної роботи наукового семінару кафедри, щорічного аналізу персональних наукових здобутків науково-педагогічних працівників кафедри.

Міжнародні наукові зв'язки реалізуються шляхом участі науково-педагогічних працівників кафедри в міжнародних симпозиумах і конференціях, стажуваннях та спільній науково-дослідній роботі, залученні науково-педагогічних працівників кафедри і здобувачів освіти до виконання спільних проектів.

Таке співробітництво вже багато років здійснюється шляхом просування у міжнародному інформаційному просторі результатів наукових розробок науково-педагогічних працівників кафедри; залучення коштів міжнародних фондів для виконання кафедрою наукових, освітніх та інших програм; розвитку та зміцнення взаємовигідного міжнародного наукового співробітництва в рамках двосторонніх і багатосторонніх договорів ННЦ «Інститут біології», а тепер ННЦ «Інститут біології та медицини» з міжнародними науковими закладами і організаціями; встановлення прямих зв'язків науково-педагогічних працівників кафедри з міжнародними партнерами; проведення спільних наукових досліджень у напрямку цитології та гістології; участі у організації та проведенні міжнародних конференцій та інших заходів; здійснення спільної видавничої діяльності з іншими науковими закладами; сприяння Університету в укладанні договорів про партнерство і співробітництво, зокрема, в науково-дослідній сфері, з іншими ЗВО, науково-дослідними установами і організаціями.

За останні 5 років на кафедрі з успіхом було захищена 1 кандидатська дисертація та 1 дисертаційна робота на здобуття освітнього ступеню «Доктор філософії». Планується інтенсифікувати підготовку наукових кадрів найвищої кваліфікації.

5. Робота зі студентами та учнівською молоддю

Науково-педагогічні працівники кафедри та здобувачі освіти упродовж багатьох років беруть найактивнішу участь у популяризації досягнень сучасної цитології, гістології та репродуктивної біології/медицини як серед студентів молодших курсів, так і серед учнівської молоді, виступаючи в засобах масової інформації та беручи безпосередню участь як члени журі та експерти різноманітних наукових конкурсів і проектів МОН України, МАН України, в заходах, які проводить Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, ННЦ «Інститут біології та медицини» та кафедра цитології гістології та репродуктивної медицини.

Кафедрою планується за цим вектором діяльності зокрема:

- продовжити профорієнтаційну роботу серед учнівської молоді шляхом активної участі в наукових конкурсах і проектах МОН України, МАН України, в заходах, які проводить Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, ННЦ «Інститут біології та медицини» та кафедра цитології гістології та репродуктивної медицини;
- проводити ефективну профорієнтаційну роботу серед здобувачів освіти з метою надання їм допомоги у формуванні індивідуальної освітньої траєкторії,
- активно підтримувати участь здобувачів освіти у конкурсах наукових студентських робіт, Всеукраїнській студентській олімпіаді, Стипендіальній програмі «Завтра.UA» Фонду Віктора Пінчука, програмах академічної мобільності та інших освітніх та наукових вітчизняних та міжнародних програмах;
- заохочувати здобувачів освіти до участі у міжнародних конференціях тощо;
- спрямовувати роботу кураторів на виховання у студентів лідерських якостей, патріотизму, академічної доброчесності та формування особистості у відповідності до «Етичного кодексу університетської спільноти»;
- покращувати системи моніторингу академічної доброчесності виконання здобувачами освіти курсових та випускних кваліфікаційних робіт із застосуванням сучасних інформаційних технологій технічної перевірки та аналізу тексту на ймовірність некоректних текстових запозичень;
- підтримувати ефективний зв'язок з випускниками кафедри, у тому числі й для поширення інформації про кафедру, Інститут та Університет, популяризації університетських цінностей, утвердження авторитету Київського університету імені Тараса Шевченка у вітчизняному та міжнародному освітньо-науковому просторі.

6. Підготовка професорсько-викладацького складу

Кафедра цитології, гістології та репродуктивної медицини забезпечена висококваліфікованими кадрами для забезпечення освітньої діяльності за всіма освітніми програмами, до реалізації процедур за якими залучені науково-педагогічні працівники кафедри, зокрема для ефективної та якісної підготовки конкурентоспроможних на вітчизняному та міжнародному ринку праці фахівців медико-біологічного профілю.

Станом на березень 2021 р. на кафедрі цитології, гістології та репродуктивної медицини працює 12 штатних викладачів, з них: 2 доктори біологічних наук, професори, 10 кандидатів наук (7 доценти і 3 асистенти). Середній вік викладачів кафедри становить 45 років. Наукові та науково-педагогічні працівники кафедри – активні учасники програм підвищення кваліфікації.

Кафедра має загальне навантаження на 2020-2021 навчальний рік 7160 год., всього навчальних занять - 4586 годин, середнє навантаження по кафедрі – 626 год, середнє навантаження навчальних занять - 405 год.

За цим напрямом діяльності кафедрою планується:

- сприяння підвищенню наукової та науково-педагогічної кваліфікації наукових та науково-педагогічних працівників кафедри,
- сприяння підвищенню ефективності впровадження у навчальний процес результатів науково-дослідної роботи;
- залучення молодих фахівців, у тому числі аспірантів, до навчального процесу,
- підвищення персональної відповідальності наукових керівників / наукових консультантів та аспірантів / докторантів за якість і своєчасність виконання індивідуального плану роботи і належну підготовку дисертацій;
- залучення до процедур здійснення освітньої діяльності у сегменті зони відповідальності кафедри цитології, гістології та репродуктивної медицини фахівців-практиків - представників установ НАН України, МОЗ та НМАН України, НААН України;
- заохочення науково-педагогічних працівників кафедри за успіхи в науковій, публікаційній, громадській та інших видах діяльності;
- дотримання етики управлінської діяльності на основі Етичного кодексу університетської спільноти, що ґрунтується на принципах взаємоповаги і позитивної мотивації.

7. Основні умови успішної реалізації програми розвитку кафедри

Успішне здійснення програми розвитку кафедри цитології, гістології та репродуктивної медицини можливе за наступних умов:

- активна участь всіх членів колективу – наукових та науково-педагогічних працівників, навчальної лабораторії, здобувачів освіти у процедурах забезпечення якісної та ефективної освітньої та наукової роботи кафедри;
- успішне використання вітчизняного та світового досвіду організації освітньої та науково-дослідної роботи;
- реалізація ефективної кадрової політики на кафедрі;
- залученні до освітньої та науково-дослідної роботи в сегменті зони відповідальності кафедри провідних вітчизняних та закордонних науковців та фахівців-практиків;
- забезпечення підтримки ініціатив кафедри керівництвом Інституту та Університету;
- наявність відповідного фінансування з боку державних і недержавних установ.

Програму розвитку кафедри цитології, гістології та репродуктивної медицини ННЦ «Інститут біології та медицини» Київського національного університету імені Тараса Шевченка підготував завідувач кафедри, доктор біологічних наук, професор Держинський Микола Едуардович.

Обговорено та взято за основу рішенням кафедри (витяг з протоколу № 17 від 31 березня 2021 р.).

**Професор,
доктор біологічних наук**

М.Е. Держинський